

พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

Behavior and factor affecting saving of the elders In Muang district, Nonthaburi province

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (Viroj Jadesadalug)^{*}

ธนภรณ์ เนืองพลี (Thanaporn Nuangplee)^{**}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ ดำเนินการวิจัยโดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างร่วมกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 11 ราย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำมาสรุปผลการศึกษาและนำเสนอการศึกษาในรูปแบบการพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุ มีการออมในรูปแบบทรัพย์สินถาวร ได้แก่ บ้านหรือที่ดิน และมีทรัพย์สินทางการเงิน เช่น เงินฝากในธนาคาร อีกทั้งยังมีการออมโดยการซื้อสลากออมสิน การทำประกันชีวิตและการออมผ่านสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ โดยจะออมมาตั้งแต่เริ่มทำงาน เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละรายมีจำนวนรายรับและรายจ่ายไม่เท่ากัน ทำให้มีความสามารถในการออมแตกต่างกันไป 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ พบว่า ดอกเบี้ยจากการฝากเงินในธนาคารไม่ใช่สิ่งจูงใจ แต่ที่ออมก็เพราะสถาบันการเงินมีความมั่นคง เชื่อถือได้ ส่วนการทำประกันชีวิตจะได้รับความคุ้มครองหรือผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ที่ตนทำไว้ เป็นหนึ่งในการวางแผนการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงส่วนบุคคลทั้งในเรื่องชีวิต สุขภาพและทรัพย์สิน ในส่วนของผู้สูงอายุที่ซื้อสลากออมสิน เมื่อฝากครบกำหนดสามารถถอนและได้รับดอกเบี้ยตามที่ธนาคารกำหนดไว้ อีกทั้งยังสามารถลุ้นรางวัลได้ทุกงวด ส่วนผู้สูงอายุที่ออมในสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการจะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลหรือเงินอัตราดอกเบี้ยของเงินฝาก ขึ้นอยู่กับประเภทการออมเงิน การที่ผู้สูงอายุมีการวางแผนสำหรับการออมในอนาคต เพราะ ต้องการให้ลูกหลานสบายแม้ว่าจะเสียชีวิตไป และออมไว้ใช้จ่ายมรดกเงินหรือเจ็บป่วยเพื่อให้ตนสามารถใช้ชีวิตบั้นปลายได้อย่างมีความสุข โดยที่ไม่ต้องพึ่งพาลูกหลาน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ คิดว่า การออมเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ เพียงแค่เราต้องมีวินัยในการออม ใน

^{*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร email: viroj_jade@hotmail.com

Asst. Prof. Dr., Faculty of Management Science, Silpakorn University

^{**} นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศิลปากร email:

tnp.np@hotmail.com

Student of Bachelor of Business Administration in Business Management and English, Faculty of Management Science, Silpakorn University

การยอมรับความเสี่ยง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเลือกออมในสถาบันการเงินที่เชื่อถือได้ เพราะ มีความปลอดภัยและมั่นคง

ผลของการศึกษารังนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการออมของบุคคลเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุและเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและการจัดการเพื่อสนับสนุนการออมของประชาชน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการออม /ปัจจัยที่มีผลต่อการออม /ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this study are 1) to study saving behavior of the elders 2) to study factor affecting saving of the elders. A qualitative method is used to gather insights through intensive unstructured interviews and relevant document of 11 elders who live in Muang district, Nonthaburi province. Data were analyzed according to the objectives of the study. The completeness data as then verified. The outcome of the study was then concluded and presented in a descriptive form.

The results showed that 1) saving behavior of the elders are in the fixed asset as house or land and have financial assets such as bank deposit, Government savings bank's lottery, life insurance, and savings cooperative in organization. Saving has started since working. Unequal Income and expenses in each person affect to ability of saving. 2) factor affecting saving of the elders founded that deposit interest rates is not the main factor that can appeal to saving but financial institution is stable and reliable for saving. Protection or benefits were received from life insurance under the policy that can avoid the individual risks in life, healthy, and asset. In government savings bank's lottery, depositor can withdraw in due date and was received deposit interest under the bank's policy, moreover, can look forward to win the jackpot. Elders who have saved in the savings cooperative in organization were received return of an investment in dividend or deposit interest under policy. Elders have saved because they want descendants can live comfortably, in addition saving for emergency or illness for living happily in the end of their lives. Most of elders thought saving is good and benefit for everyone and choose saving in financial institutions because of reliability and stability.

The result, conclusion and suggestion can be used for planning saving in person for preparing to elders, and can be utilized in government and any section to plan the policy and support for saving of people.

Keywords : Saving behavior of the elders / Factor affecting saving of the elders /The elders

บทนำ

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่า หลังจากปี 2552 ประชากรผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน และในปี 2560 จะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประชากรเด็กมีจำนวนน้อยกว่าผู้สูงอายุ สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากภาวะเจริญพันธุ์ลดลง ขณะที่มนุษย์มีอายุยืนยาวขึ้นจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และเทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลให้การออมและความมั่งคั่งของประเทศลดลง เนื่องจากต้องรับภาระด้านค่าใช้จ่ายสาธารณสุขและการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น จึงอาจเป็นปัญหาต่อประเทศไทยในอนาคตที่คนในประเทศรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ควรมองข้าม (มูลนิธิพัฒนางานเพื่อผู้สูงอายุ , 2558)

การออม เป็นปัจจัยกำหนดความมั่นคงทางการเงินในอนาคตได้ ถ้าเรามีการออมเงินอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้มีทุนชีวิตในช่วงที่เกิดปัญหาหรือเกิดความสั่นสะเทือนทางฐานะทางการเงิน มีทางเลือกในการใช้ชีวิตมากขึ้น ทั้งในด้านการจัดหาปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต การรักษาพยาบาล การดูแลสุขภาพในครอบครัว และการใช้ชีวิตหลังเกษียณ (กวิสรา พรปวิณ, 2554) การออมจึงเป็นพฤติกรรมที่สำคัญทั้งในระดับประเทศและในระดับบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุ การออมทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้หลังจากเกษียณ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตในสังคมได้ด้วยตนเอง มีเงินใช้ในยามฉุกเฉินโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินค่าใช้จ่ายจากลูกหลาน ในระดับประเทศ การออมช่วยแบ่งเบาภาระรัฐบาลในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยเฉพาะประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว

การวางแผนการเงินเพื่อเตรียมการเกษียณอายุนั้นมีได้หลายรูปแบบ เพราะ เป้าหมายของการออมและความต้องการในการใช้เงินหลังการเกษียณอายุของแต่ละบุคคลนั้นไม่เท่ากัน บางรายเลือกที่จะออมไว้ในธนาคาร บางรายเลือกลงทุนในสินทรัพย์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการออมและการลงทุนในรูปแบบที่แตกต่างกัน จึงต้องมีการวางแผนการออมให้เหมาะสมกับตนเอง ส่งผลให้การออมของบุคคลนั้นที่มีผลแต่ละคนมีรูปแบบการออมที่แตกต่างกันไป (ธิดารัตน์ อดิชาตนันท์ และแพรวพรรณ มังคลา, 2554) ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ เพราะผลจากการศึกษาสามารถช่วยให้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบถึงพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ และยังมองเห็นถึงปัญหาหรือโอกาสที่จะเกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจภายใต้การเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุซึ่งเป็นประชากรส่วนหนึ่งที่สังคมไม่ควรละเลย พร้อมกับการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมเงินไว้ใช้ในยามเกษียณ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุใน อ.เมือง จ.นนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุใน อ.เมือง จ.นนทบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการออม

แนวคิดเรื่องการวางแผนการเงินก่อนการเกษียณอายุ (Retirement Planning) นับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย ยังมีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ให้ความสำคัญและเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็น อีกทั้ง ที่ผ่านมามีจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องประสบความลำบากยังมีน้อย ภาครัฐและภาคเอกชนจึงยังไม่ใคร่ใส่ใจจนกระทั่งประชาชนออมทรัพย์เพื่อชีวิตวัยเกษียณมากนัก นอกจากนี้ บิล เทพธำมธ ผู้เชี่ยวชาญด้านวางแผนการเงิน กล่าวในวารสาร Time Money ว่า นิสัยการใช้จ่ายของเราจะเปลี่ยนไปเมื่อถึงวัยผู้สูงอายุ จากผู้เก็บเงินจะกลายเป็นผู้ใช้จ่าย เพราะไม่มีรายได้จากการทำงาน และจะมีความต้องการใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาล อาหารบำรุงสุขภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งคำนวณคร่าวๆได้ว่า คาดว่าจะใช้จ่ายประมาณ 2 ใน 3 ของเงินเดือนที่ได้รับก่อนเกษียณ ซึ่งจำนวนเงินที่ต้องใช้ในวัยเกษียณมาจากเงินออมสะสมจากทั้งชีวิต มักอิงจากรายได้และค่าใช้จ่ายที่ตนเองได้รับอยู่ในปัจจุบัน (ปิยะดา พิศาลบุตร, 2558) ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนการเงินระยะยาวอย่างน้อยประมาณ 25-30 ปี นับตั้งแต่ปีที่เริ่มทำงาน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) โดยการออมเงินจะมีประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ในวัยเกษียณ เช่น ในด้านการไปท่องเที่ยวหรือซื้อของที่ต้องการเพื่อเป็นรางวัลให้แก่ชีวิต เพื่อใช้ในยามฉุกเฉินเช่นเจ็บป่วยอุบัติเหตุ เพื่อเป็นหลักประกันของชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อเป็นมรดกให้แก่บุตรหลาน ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ก็เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตหลังการเกษียณได้อย่างมีความสุข

เงินออม หมายถึง ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ หรือที่กันเอาไว้ไม่นำมาใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภค ในปัจจุบัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในอนาคต เช่น ในยามป่วยไข้ ยามแก่ชราหรือนำไปลงทุนหาผลประโยชน์ (บุญรุ่ง จันทรรณ, 2554) เมื่อมีรายได้เข้ามา สิ่งแรกที่ต้องทำคือ การตัดเงินออม แยกจากบัญชีหลัก ซึ่งควรอยู่ที่ร้อยละ 30 ของรายได้ โดยมีเทคนิคการออมเงินให้ประสบความสำเร็จ คือ รายได้-เงินออม=รายจ่าย การออมเงินควรแยกเป็นอีก 1 บัญชี โดยไม่ทำบัตรเอทีเอ็ม เพื่อลดโอกาสที่จะนำเงินออกมาใช้ให้น้อยลง เมื่อทำอย่างสม่ำเสมอ จำนวนเงินออมก็จะเพิ่มพูนขึ้นไปเรื่อยๆ ขณะที่สามารถออมเงินเพิ่มได้จากรายได้พิเศษอื่นๆ เช่น เงินโบนัส ค่าคอมมิชชันและรายได้พิเศษ เพื่อสะสมเงินออมได้มากขึ้นอีกด้วย (ปาจารย์ ปานขาว, 2557)

การที่บุคคลมีเป้าหมายในอนาคตที่กำหนดไว้ชัดเจนจะทำให้มีความกระตือรือร้นในการออมมากขึ้น ซึ่งแต่ละคนก็มีเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับพื้นฐานและความต้องการของบุคคลนั้น ซึ่งจะมีพฤติกรรมและปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการออม ซึ่งสอดคล้องกับ ญาดา วลัยานนท์และศรินทร์ สุวรรณหงส์ (2556) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อเตรียมพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการออม ได้แก่ ปัจจัยด้านผลตอบแทนที่ผู้ออมได้รับจากการออม ยิ่งผลตอบแทนมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งดึงดูดใจให้บุคคลมีการออมมากขึ้นเท่านั้น ปัจจัยด้านรายได้ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดขีดความสามารถในการออมทรัพย์ของผู้บริโภคโดยปกติผู้มีรายได้ย่อมมีเงินเหลือและออมได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงรายได้เนื่องจากการเลื่อนตำแหน่ง การโยกย้ายงาน การถูกปลดออกจากงานก็มีผลต่อระดับการออมเช่นกัน และปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกของสถาบันการลงทุนที่มีให้แก่ผู้ออม หากให้บริการดี มีความมั่นคงสูง ก็จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ออมทรัพย์มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศกร สุริยพงศ์ประไพ และศิริสิทธิ์ อังคุโศบาย (2556) ที่กล่าวว่า บุคคลจะตัดสินใจเลือกวิธีการออมที่ให้ผลประโยชน์และทำให้เงินออมเพิ่มค่ามากที่สุด ซึ่งก็มีหลายวิธีการ ทั้งที่มีความเสี่ยงและไม่มีความเสี่ยง โดยแบ่งเป็นการออมในสินทรัพย์ที่มี

ความเสี่ยงมาก เช่น หุ่นกู้ หุ่นสามัญ ส่วนสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงน้อย เช่น กองทุนรวมต่างๆ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ส่วนสินทรัพย์ที่ไม่มีความเสี่ยงเลยหรือได้ผลตอบแทนที่แน่นอนโดยมีการรับประกันโดยสถาบันผู้ดูแลการเงิน ได้แก่ เงินฝากธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล ประกันชีวิต

การที่ผู้สูงอายุจะมีชีวิตบั้นปลายที่มีความสุขได้นั้น ส่วนหนึ่งต้องประกอบไปด้วย เงิน ที่ได้ทำการสะสมมาตั้งแต่สมัยวัยทำงาน เงินออม ก็คือ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ที่ไม่ได้ถูกใช้สอยไป (แม่ขวัญข้าว, 2552) เงินออมจะช่วยขยายขนาดของสินทรัพย์ให้มากขึ้นและเป็นฐานในการนำไปลงทุนให้เกิดประโยชน์ กลายเป็นรายได้ในอนาคต การออมจึงสร้างความมั่งคั่งและนำมาซึ่งอิสรภาพทางการเงินและความมั่นคงให้แก่บุคคลในอนาคต ดังนั้น เงินออมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออมดังกล่าว สามารถนำมาสร้างวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า เงิน มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุในช่วงชีวิตหลังเกษียณ การออมเงินที่มีวินัยและสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีเงินไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน โดยเริ่มออมมาตั้งแต่วัยทำงาน ทั้งในรูปแบบของทรัพย์สินถาวรและทรัพย์สินทางการเงิน มีการแบ่งสัดส่วนของเงินออมและเงินที่ใช้ในชีวิตประจำวันออกจากกัน โดยทั่วไปออมเงินประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้แต่ละเดือน อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม มูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการออมก็เพื่ออยากมอปลูกหลานหรืออาจออมไว้ใช้ในชีวิตบั้นปลายโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เพื่อให้การดำเนินชีวิตหลังเกษียณเป็นไปอย่างราบรื่นและมีความสุข

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลหลักและเกณฑ์การคัดเลือก

การศึกษานี้ได้ทำการเก็บข้อมูลจาก ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีจำนวน 11 ราย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณากลุ่มตัวอย่างที่มีการเก็บออมและมีความพร้อมในการให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นแนวคำถามและแตกประเด็นคำถามในระหว่างการสัมภาษณ์ เป็นลักษณะการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่น เน้นการสัมภาษณ์แบบเป็นกันเองเพื่อป้องกันการกังวลใจของผู้ให้ข้อมูลซึ่งอาจมีผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยนี้ที่สุด

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นต่างๆ โดยผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามไว้อย่างกว้างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่การศึกษา

4) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและเกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลในเรื่องของบุคคล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้สูงอายุจำนวน 11 ราย เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความสอดคล้องหรือมีความขัดแย้งกันอย่างไร

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการเรียบเรียง วิเคราะห์และแยกแยะเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่างๆ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อหาข้อสรุป และนำข้อสรุปที่ได้หาหรือและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้การดำเนินการถูกต้องก่อนจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

6) การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำถึงจรรยาบรรณและพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน ก่อนการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยพร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า พร้อมทั้งแจ้งว่า จะไม่นำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นโดยเด็ดขาด หากไม่สะดวกจะให้ข้อมูลหรือไม่สามารถตอบในประเด็นใดได้ก็สามารถปฏิเสธได้

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุ

1.1 รูปแบบการออม

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีทรัพย์สินถาวร นั่นคือ บ้านหรือที่ดินเป็นของตัวเอง และมีทรัพย์สินทางการเงิน เช่น เงินฝากในธนาคารต่างๆ ที่ส่วนใหญ่จะเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ที่ไม่มีการกำหนดยอดฝากขั้นต่ำ เป็นบัญชีที่มีความคล่องตัวในการเบิกถอน จึงเหมาะสำหรับผู้ออมรายย่อย และบัญชีเงินฝากประจำที่มีการกำหนดระยะเวลาในการออมที่แน่นอน รวมทั้งกำหนดจำนวนเงินฝากขั้นต่ำในแต่ละครั้ง โดยผู้ฝากบัญชีเงินฝากประจำจะได้ดอกเบี้ยสูงกว่าผู้ฝากบัญชีออมทรัพย์ เพราะต้องฝากในระยะเวลาที่นานกว่า ผู้สูงอายุบางรายมีการออมในรูปแบบสลากออมสินพิเศษอายุ 3 ปี ของธนาคารออมสิน ที่สามารถฝากเงินกับทางธนาคาร และมีสิทธิลุ้นรางวัลต่างๆ มากมาย เมื่อครบกำหนดได้เงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนด

อีกทั้งยังมีการออมในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การทำประกันชีวิต ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเลือกแบบคุ้มครองตลอดชีพ ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตเมื่อใด บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ วัตถุประสงค์เบื้องต้นคือ เพื่อจัดหาเงินทุนสำหรับจุนเจือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต หรือเพื่อเป็นเงินทุนสำหรับการเจ็บป่วยครั้งสุดท้ายและค่าทำศพ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ตกเป็นภาระของคนอื่น และแบบสะสมทรัพย์ คือ เป็นประกันชีวิตที่บริษัทจะจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้เอา

ประกันภัยเมื่อมีชีวิตอยู่ครบกำหนดสัญญา หรือจ่ายเงินเอาประกันภัย ให้แก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัย เสียชีวิตลงภายในระยะเวลาประกันภัย

การออมในอีกรูปแบบ คือการออมในสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ ที่มีบริการการเงิน 2 ประเภท คือ ด้านเงินฝาก ทั้งประเภทเงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์ โดยผลตอบแทนในรูปของ ดอกเบี้ยเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ และด้านการถือหุ้น สหกรณ์ออมทรัพย์จะให้สมาชิกทุกคนถือหุ้นอย่างน้อย ตามความสนใจแต่ต้องไม่น้อยกว่าอัตราที่สหกรณ์กำหนดไว้ และให้สมาชิกชำระค่าหุ้นเป็นประจำทุกเดือน โดย สหกรณ์จะจ่ายเงินปันผลเป็นค่าตอบแทนปีละครั้ง เงินปันผลนี้ไม่ต้องเสียภาษีดอกเบี่ยให้รัฐ และเมื่อสมาชิก ลาออกจากสหกรณ์ก็สามารถถอนเงินค่าหุ้นคืนได้ ทำให้ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ รู้จักการออม เงินและได้รับเงินปันผลตอบแทนการออมทรัพย์นั้น อีกทั้งยังมีแหล่งเงินกู้ในยามเดือดร้อนโดยเสียดอกเบี้ยอย่าง เป็นธรรม

1.2 ระยะเวลาและความถี่ในการออม

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เริ่มออมตั้งแต่เริ่มทำงาน เก็บมาทีละ เล็กเล็น้อย บางรายเริ่มออมหลังจากที่ลูกๆ จบการศึกษา เนื่องจาก ก่อนหน้านี้นี้ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายใน ชีวิตประจำวันและค่าเล่าเรียนของลูกทำให้ไม่เหลือเงินที่จะออม เมื่อลูกๆ เรียนจบ จึงลดภาระค่าใช้จ่ายและมีเงิน เหลือเก็บออมได้ ในบางรายออมโดยการฝากเงินกับธนาคารสม่ำเสมอทุกเดือน โดยจะแยกเงินที่ใช้ใน ชีวิตประจำวันกับเงินออมออกจากกันอย่างชัดเจน บางรายมีมากออมมาก มีน้อยออมน้อยตามกำลังที่ตนมี

1.3 จำนวนเงินออม

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละรายมีจำนวนรายรับและรายจ่าย ไม่เท่ากัน ทำให้จำนวนเงินออมแตกต่างกันไปในแต่ละราย โดยส่วนใหญ่จะมีสัดส่วนในการออมเงินประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้แต่ละเดือน หรืออาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับรายได้ปัจจุบันและแผนทางการเงิน ที่วางไว้ ส่วนการทำประกันชีวิต ผู้สูงอายุจะมีการชำระเบี้ยประกันภัยในจำนวนที่ได้ตกลงไว้กับบริษัทประกัน โดย อาจชำระเป็นรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน หรือรายเดือนแล้วแต่เงื่อนไขของบริษัทประกัน ส่วนการฝาก เงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการจะขึ้นอยู่กับรูปแบบบัญชีและจำนวนเงินที่ต้องการฝาก

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ

เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละราย มีความจำเป็นในชีวิตที่แตกต่างกันออกไป บางรายประกอบอาชีพที่ได้ เงินเดือนจำนวนมาก ก็สามารถออมได้มาก บางรายประกอบอาชีพที่ได้เงินเดือนน้อยก็ออมได้น้อย และยังมี ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือค่าใช้จ่ายจำเป็นอื่นๆ ที่สามารถส่งผลกระทบต่อออมได้

2.1 รายได้และความพร้อมในการออม

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เงินออมได้มาจากการเคยประกอบอาชีพต่างๆ แล้วแต่ บุคคล เช่น ครู พ่อค้า แม่ค้า พนักงานบริษัท ข้าราชการ บางรายจะแบ่งเงินที่ใช้ในชีวิตประจำวันกับเงินออมออก จากกันเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน บางรายจะมีเงินออมจากการเหลือใช้ในเดิมนั้นๆ ยิ่งเงินเหลือมาก ก็จะมีเงินออ มมาก ถ้าเงินเดือนเหลือน้อย เงินออมก็จะลดลง ส่วนเงินออมหลังจากเกษียณจากการทำงาน บางรายได้มาจาก ลูกหลาน ที่ส่งเงินให้ในแต่ละเดือน บางรายได้มาจากการประกอบอาชีพเสริมเล็กน้อยๆ ทำให้ในตอนนี้อย่างยังมี เงินที่สามารถออมต่อไปได้

2.2 ผลตอบแทนจากการออม

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ฝากเงินไว้กับธนาคารจะได้ดอกเบี้ย แต่ดอกเบี้ยนั้นมีจำนวนไม่มาก จึงไม่ใช่สิ่งจูงใจที่ดึงดูดให้อยากออมในธนาคาร แต่ที่ออมก็เพราะสถาบันการเงินมีความมั่นคง เชื่อถือได้ ส่วนผู้สูงอายุที่ทำประกันชีวิต จะได้รับความคุ้มครองหรือผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ที่ตนทำไว้ การทำประกันชีวิตเป็นหนึ่งในการวางแผนการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงส่วนบุคคลทั้งในเรื่องชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สินจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น โดยที่คนข้างหลังไม่ต้องร้อนจากภาระหนี้สินของบ้าน ค่ารักษาพยาบาลหรือเงินค่าการศึกษาลูก ในส่วนของผู้สูงอายุที่ซื้อสลากออมสิน เมื่อฝากครบกำหนดสามารถถอนและได้รับดอกเบี้ยตามที่ธนาคารออมสินกำหนดไว้ อีกทั้งยังสามารถลุ้นรางวัลได้ทุกงวด โดยธนาคารจะทำการออกรางวัลในทุกวันที่ 16 ของเดือน ผู้ที่ซื้อสลากออมสินพิเศษ 3 ปี จะมีสิทธิ์ลุ้นตลอดอายุการฝาก 3 ปี ส่วนผู้สูงอายุที่ออมในสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการจะได้ผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลหรือเงินอัตราดอกเบี้ยของเงินที่ฝากกับสหกรณ์หรือได้ทั้งสองอย่าง ขึ้นอยู่กับประเภทการออมเงินและยังสามารถกู้เงินจากสหกรณ์ได้ โดยเสียอัตราดอกเบี้ยที่เป็นธรรม อีกทั้งยังได้รับสวัสดิการตอบแทนอื่นๆ ที่สหกรณ์ออมทรัพย์จะจัดให้ เช่น เงินทุนการศึกษาบุตร เงินช่วยเหลือกรณีสมาชิกหรือคู่สมรสของสมาชิกเสียชีวิต การประกันชีวิต เป็นต้น

2.3 การวางแผนสำหรับการออมในอนาคต

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีลูกหลาน การที่ผู้สูงอายุออมก็เพราะอยากให้ลูกหลานสบาย ยังมีเงินใช้แม้ว่าท่านจะเสียชีวิตไป และยังออมเพื่อให้ตนสามารถใช้ชีวิตบั้นปลายได้อย่างมีความสุขด้วยเงินที่ตนเองได้เก็บหอมรอมริบมาทั้งชีวิต โดยที่ไม่ต้องพึ่งพาลูกหลาน หรือขอหยิบยืมจากคนอื่น บางรายออมเพื่อไว้ใช้จ่ายฉุกเฉิน เจ็บป่วย เพื่อลดความกังวลว่าจะหาเงินจากไหนมากจ่ายค่าใช้จ่ายเหล่านั้นในอนาคต ส่วนการทำประกันชีวิต ทำเพื่อต้องการออมเพื่อเกษียณ สำรองเพื่อทุนการศึกษาลูกและยังมีเงินก้อนสุดท้ายให้ลูกหลานเมื่อตนเสียชีวิต

2.4 ทักษะต่อการออม

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุทุกรายที่ได้รับการสัมภาษณ์บอกเป็นเสียงเดียวกันว่า การออมเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ และเป็นเรื่องง่ายที่ทุกคนสามารถทำได้ เพียงแค่เราต้องมีวินัย อดทน และขยันหมั่นเพียรในการออม แม้ตอนนี้เงินออมยังมีไม่มาก แต่หากเรายังคงออมต่อไปอย่างสม่ำเสมอ เงินก้อนเล็กก็สามารถรวมกันเป็นเงินก้อนใหญ่ได้ นอกจากนี้ การออมช่วยให้เราสามารถวางแผนชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ ถ้าเราได้เงินมาทำอะไรก็ใช้หมด ในอนาคตที่เราไม่สามารถทำงานได้ก็จะมีเงินเหลือใช้ ซึ่งอาจเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากสำหรับชีวิตบั้นปลาย

2.5 การยอมรับความเสี่ยง

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเลือกออมในสถาบันการเงินที่เชื่อถือได้ เช่น ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารออมสิน เพราะ การฝากเงินในธนาคารมีสภาพคล่องสูงและมีความเสี่ยงต่ำเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ทางการเงินอื่นๆ ส่วนการทำประกันชีวิตนั้นจะมีสภาพคล่องต่ำ คือ ต้องลงทุนโดยการจ่ายเบี้ยประกันไปจนครบสัญญา หากยกเลิกสัญญาก่อน อาจมีโอกาสขาดทุน ส่วนผู้สูงอายุเลือกออมในสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการของตน เพราะ นายจ้างและฝ่ายบริหารมีความน่าเชื่อถือ มีการประชุม

เพื่อกำหนดนโยบายอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และสหกรณ์ได้ยื่นขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนสหกรณ์อย่างถูกต้อง จึงทำให้เกิดความมั่นใจที่จะออมเงิน

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่องพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ ใน อ.เมือง จ.นนทบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อ้างอิงจากทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุ

1.1 รูปแบบการออม

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรูปแบบการออมแบบทรัพย์สินถาวร นั่นคือ บ้านและที่ดิน และมีทรัพย์สินทางการเงิน เช่น เงินฝากในธนาคารต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อภิษฎา จิวพัฒนกุล และคณะ (2554) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรูปแบบการออมในรูปของสินทรัพย์ถาวรเป็นที่ดิน และมีรูปแบบการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินเป็นเงินฝากกับสถาบันการเงินต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่า เงินสำหรับเกษียณอายุเป็นสิ่งที่สำคัญ ควรเก็บไว้อย่างปลอดภัย จึงเลือกที่จะออมโดยการซื้อที่ดินและออมโดยการฝากในสถาบันการเงิน เพราะมีความเสี่ยงต่ำหรือมีความเสี่ยงต่ำมาก นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังออมในรูปแบบของประกันชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธราลี อินโต (2558) ที่กล่าวว่า บุคคลจะทำประกันชีวิต เพื่อให้ครอบครัวมีเงินทุนในการดำเนินชีวิต เมื่อในอนาคตเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด จะได้ไม่เป็นภาระให้กับผู้อื่น ในส่วนของการออมในรูปแบบการซื้อสลากออมสินของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลีโรธ องค์กริพร (2558) ที่กล่าวว่า สลากออมสิน เป็นผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝากที่ผู้คนที่ต้องการออมเงิน เนื่องจาก ให้ผลตอบแทนในอัตราดอกเบี้ยสูงพร้อมทั้งสามารถลุ้นรางวัลได้อีกด้วย จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการออมที่น่าสนใจ ทั้งได้ลงทุนพร้อมกับการเสี่ยงโชค และยังมีการออมในสหกรณ์ออมทรัพย์ของสถานประกอบการที่ออมในรูปแบบเงินฝากและการถือหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ วงษ์วานิช และ นพวรรณ ทับทอง (2552) ที่กล่าวว่า การออมในสหกรณ์ออมทรัพย์ มีบทบาทสำคัญต่อผู้ที่มีรายได้ประจำ เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ช่วยเสริมการออมของสมาชิกทั้งในด้านการถือหุ้นและการออมเงินและเป็นแหล่งกักเก็บเงินเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่มีความจำเป็นและเดือดร้อนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

1.2 ระยะเวลา ความถี่ในการออมและจำนวนเงินออม

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เริ่มออมตั้งแต่เริ่มทำงาน เก็บมาทีละเล็กละน้อย บางรายเพิ่งจะมาออมหลังจากที่ลูกๆ จบการศึกษา เนื่องจาก ก่อนหน้านั้นต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและค่าเล่าเรียนของลูก ทำให้ไม่เหลือเงินที่จะออม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนพ เอี่ยมอมรพันธ์ (2548) ที่กล่าวว่า เมื่อลูกๆ เติบโต ค่าใช้จ่ายยิ่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ พ่อแม่จึงต้องนำเงินมาจ่ายให้กับค่าการศึกษา ค่ากินค่าอยู่ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ของลูก เมื่อลูกๆ เรียนจบ มีรายได้เป็นของตัวเอง จึงลดภาระค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ทำให้มีเงินเหลือเก็บออมได้ ในบางรายจะออมโดยการฝากเงินกับธนาคารสม่ำเสมอทุกเดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศกร สุริยพงศ์ประไพ และ ศิริสิทธิ์ อังศุโกโคย (2556) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุจะกันเงินรายได้ไปเก็บสะสมเป็นเงินออมในทุกๆ เดือน ในบางรายจะนำเงิน

ที่เหลือเก็บจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมาเป็นเงินออม และจะนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินที่มีอัตราผลตอบแทนที่แน่นอน มีความเสี่ยงน้อย เช่น บัญชีเงินฝากในธนาคาร

ส่วนจำนวนเงินออมจะมีจำนวนที่แตกต่างกันไปในแต่ละราย ขึ้นอยู่กับรายได้และค่าใช้จ่ายส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ พูลพันธุ์ และ ปราโมทย์ ศุภปัญญา (2558) ที่กล่าวว่า รายได้รวมและค่าใช้จ่ายรวมของครอบครัวต่อเดือน ส่งผลให้มีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกันทั้งในด้าน รูปแบบการออม การออมในรูปแบบตัวเงิน การจัดสรรเงินออม จำนวนเงินออมและระยะเวลาในการออม ถ้าหากมีรายได้มากขึ้น ก็จะออมมาก ถ้าหากมีรายได้น้อยก็มีแนวโน้มที่จะออมน้อยตาม จึงควรมีการจัดสรรการใช้เงินอย่างระมัดระวัง ไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไป เพื่อให้ยังมีเงินสำหรับการออม

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ

2.1 รายได้และความพร้อมในการออม

ผู้สูงอายุ มีเงินออมจากรายได้หรือเงินเดือนที่เหลือใช้ในชีวิตประจำวันหรือการเก็บแยกไว้ต่างหากเพื่อออมโดยเฉพาะ ซึ่งรายได้ ได้มาจากการเคยประกอบอาชีพต่างๆก่อนการเกษียณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญรุ่ง จันทรรณ (2554) ที่กล่าวว่า เงินออม คือ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ หรือที่กันเอาไว้ไม่นำมาใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภคในปัจจุบัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในอนาคต ดังนั้น บุคคลควรมีการวางแผนการออมให้เหมาะสมกับรายรับและรายจ่ายเพื่อการมีชีวิตที่ดีในอนาคต

2.2 ผลตอบแทนจากการออม

การฝากเงินไว้กับธนาคารจะได้ดอกเบี้ยจำนวนไม่มาก ดอกเบี้ยจึงไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ดึงดูดให้เกิดการออม แต่ที่เลือกออมกับธนาคาร เพราะ มีความมั่นคง เชื่อถือได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี หิรัญสถาพรและคณะ (2556) ที่กล่าวว่า การฝากเงินในธนาคารจะได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน ด้วยความที่ระบบเงินฝากมีความเสี่ยงต่ำ ผลตอบแทนที่ได้อาจไม่สูงมากนัก แต่เป็นการตอบแทนในรูปแบบของความมั่นคงของการเก็บเงินนั้นไว้แทน อีกทั้งยังสามารถเบิกถอนออกมาใช้ได้ใญ่ยามที่ต้องการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การฝากเงินไว้กับธนาคารถูกมองว่ามีความสะดวก ปลอดภัยและง่ายต่อการออม ส่วนผู้สูงอายุที่ทำประกันชีวิต จะได้รับความคุ้มครองหรือผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ที่ตนทำไว้ที่ต้องในเบี้ยประกันอย่างสม่ำเสมอตามที่ตกลงไว้กับบริษัทประกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิระพล บดีรัฐ (2558) ที่กล่าวถึงประกันชีวิตว่า การทำประกันชีวิตตอบโจทย์ในเรื่องการคุ้มครองเงินออมเพื่อวัยเกษียณไม่ได้รับผลกระทบอันเกิดจากการเสียชีวิตและยังคุ้มครองเป้าหมายอื่นๆ เช่น เงินการศึกษาบุตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การทำประกันชีวิต ก็คือการออมเงินในรูปแบบหนึ่งที่ต้องมีวินัยในการจ่ายเบี้ยประกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองต่างๆตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ ในส่วนของผู้สูงอายุที่ซื้อสลากออมสิน เมื่อฝากครบกำหนดสามารถถอนและได้รับดอกเบี้ยตามที่ธนาคารออมสินกำหนดไว้ โดยผลตอบแทนขั้นต่ำต่อปีอยู่ที่ประมาณ 1% ต่อปี อีกทั้งยังสามารถลุ้นรางวัลได้ทุกงวด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนพ เอยมอมรพันธ์ (2548) ที่กล่าวว่า การออมโดยการซื้อสลากออมสินมีข้อดีคือ เงินต้นยังคงอยู่ แถมได้ดอกเบี้ยและอาจถูกรางวัลอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เป็นก้าวแรกของการลงทุนสำหรับผู้ที่ยังชอบการเสี่ยงโชคอยู่ แต่ก็อยากบริหารเงินให้คุ้มค่าไปในเวลาเดียวกัน

2.3 การวางแผนสำหรับการออมในอนาคต

จากการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีลูกหลาน การที่ผู้สูงอายุออมก็เพราะอยากให้ลูกหลานสบาย ยังมีเงินใช้แม้ว่าท่านจะเสียชีวิตไป ซึ่งสอดคล้องกับสารนิพนธ์ของ กฤตภาส เลิศสงคราม (2555) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายและสิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดการออม คือ ให้มีเงินเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน เป็นแหล่งเงินทุนในอนาคต เป็นมรดกให้ครอบครัว เป็นทุนการศึกษาของบุตรหลาน สามารถใช้ชีวิตบั้นปลายได้อย่างมีความสุข และยังสามารถเลี้ยงดูงานวิจัยของ กาญจณี กังวานพรศิริ และ สุภมาส อังสุโชติ (2555) ที่กล่าวว่า บุคคลจะมีการเก็บออมเพื่อใช้จ่ายดำรงชีพในยามชราหรือยามเจ็บป่วย เพื่อจะได้ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลานและสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุต้องมีการวางแผนการออม การลงทุนแต่เนิ่นๆ เพราะตระหนักการมีทุนชีวิตที่ดีของลูกหลาน การเจ็บป่วย การใช้ในยามฉุกเฉินโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น

2.4 ทักษะที่มีต่อการออม

ผู้สูงอายุให้ความเห็นตรงกันว่า การออมเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ และเป็นเรื่องง่ายที่ทุกคนสามารถทำได้ เพียงแค่เราต้องมีวินัยและอดทน แม้ตอนนี้เงินออมยังมีไม่มาก แต่หากเราออมอย่างสม่ำเสมอ เงินก้อนเล็กก็สามารถรวมกันเป็นเงินก้อนใหญ่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรากรณ์ สามโกเศศ (2555) ที่กล่าวว่า การออมเป็นการสร้างนิสัยให้รู้จักประหยัด เพราะยิ่งใช้จ่ายน้อยเท่าใดก็ยิ่งออมได้มากขึ้นเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในตอนแรกของการเริ่มออม เงินออมอาจมีไม่มาก แต่นั่นไม่ใช่เรื่องสำคัญ ถ้าเราออมต่อไปเรื่อยๆ สะสมนานเข้าหลายปี เงินจำนวนไม่มากนัก ก็จะเพิ่มพูนกลายเป็นเงินก้อนใหญ่ได้ เพียงแต่เราต้องมีวินัยในการออม รู้จักคุณค่าของเงินและสามารถจัดสรรเงินได้อย่างเหมาะสม ผู้สูงอายุคิดว่าการออมเงินไม่ได้ยากลำบาก ส่วนใหญ่จะนิยมออมเป็นเงินฝากในธนาคาร เพราะ สะดวก ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจณี กังวานพรศิริ และ สุภมาส อังสุโชติ (2555) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุในชุมชนเมืองนิยมเก็บออมเป็นเงินฝากในสถาบันการเงิน เพราะ สามารถเข้าถึงการบริการได้ง่าย มีความสะดวกสบายในการใช้บริการฝากเงินกับสถาบันการเงิน

2.5 การยอมรับความเสี่ยง

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเลือกออมในสถาบันการเงินที่เชื่อถือได้ มีสภาพคล่องสูงและมีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระพล บดีรัฐ (2558) ที่กล่าวว่า การฝากเงินในธนาคาร เป็นแหล่งลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำและให้ผลตอบแทนที่แน่นอน แต่อัตราดอกเบี้ยไม่ได้สูงมากนัก ส่วนการที่เลือกทำประกันชีวิตจะคำนึงถึงผลประโยชน์หรือความคุ้มครองที่จะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญญา รัศมีโกเมน (2558) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่า การทำประกันชีวิตเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยเลือกจากเงื่อนไขและความคุ้มครองที่ตรงตามความต้องการของตนเอง เบี้ยประกันชีวิตไม่แพงมาก บริษัทมีชื่อเสียง น่าเชื่อถือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือขององค์กร มีผลต่อการเลือกออมของผู้คนส่วนใหญ่ ดังนั้น สถาบันการเงินต่างๆ ควรรักษาความระมัดระวังและควรมอบการบริการที่สะดวกสบาย ง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชน

ประโยชน์จากการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงจัดการ

1.1 การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลพฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ ซึ่งรัฐบาล สถาบันการเงิน บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนต่างๆ รวมถึงหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการออมของประชาชน สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนและกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการออมเป็นนิสัยและสม่ำเสมอเพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยเกษียณหรือวัยผู้สูงอายุ

1.2 รัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายและแผนการออมให้ประชาชน โดยเริ่มรณรงค์ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ให้รู้จักคุณค่าของเงิน ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเงิน ปลูกฝังให้รักการออม มีทัศนคติที่ดีต่อการออม เพื่อให้สามารถดูแลการเงินของตนเองและวางแผนการออมในระยะยาวเพื่ออนาคตได้

1.3 รัฐบาลและสถาบันการเงินควรพัฒนารูปแบบการออมที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มอัตราดอกเบี้ย ผลประโยชน์ต่างๆ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนอยากออมเงินมากขึ้นเพื่อสะสมเงินไว้ใช้ยามชรา

1.4 ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการออมของตนเอง เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการออมที่เหมาะสมในแต่ละบุคคล ที่ทำให้การออมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประโยชน์เชิงทฤษฎี การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออม ที่กล่าวถึงความหมายของเงินออม ประโยชน์ของเงินออมที่มีต่อผู้สูงอายุ การวางแผนการเงินก่อนการเกษียณอายุ จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว โดยนำมาสร้างวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ผลการศึกษาที่ครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการวางแผนการออมก่อนการเกษียณอายุและเป็นแนวทางในการวางแผนการออมของผู้สูงอายุของประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งเป็นข้อมูลเชิงลึก ในครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อให้ทราบผลในมุมมองที่หลากหลาย

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาผู้คนในช่วงวัยอื่น เช่น วัยทำงานที่กำลังมีเงินมากจากการทำงานในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลของรูปแบบการออมที่เป็นปัจจุบันและปัจจัยต่างๆที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่ส่งผลต่อการออม

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาเรื่องความสัมพันธ์และความเสี่ยงที่มีผลต่อการออมที่แต่ละบุคคลจะรับความเสี่ยงได้ไม่เท่ากัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การออมมีประสิทธิภาพ

4. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและการกำหนดแนวทางการสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการออม เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมบุคคลในประเทศในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในยามเกษียณได้ด้วยตนเองและไม่เป็นภาระของรัฐบาล

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณผู้สูงอายุใน อ.เมือง จ.นนทบุรี ที่ได้ให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤตภาส เลิศสงคราม.(2555). “พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานบริษัทพัฒนา

อสังหาริมทรัพย์.” ปริญญานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กวิสรา พรปวีณ์. (2554). **พลิกชีวิต ด้วยการออมเงิน (สูตรลับความรวย)**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

กาญจณี กังวานพรศิริ และ สุภมาส อังศุโชติ. (2555). “แนวทางและมาตรการส่งเสริมการออมของผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี.” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). **หาเงินใช้เงิน : เล่นกับเงินอย่างผู้ชนะ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.

ญาดา วัลยานนท์ และ ศนินันท์ สุวรรณหงส์. (2556). “ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อเตรียมการเกษียณอายุของข้าราชการและลูกจ้างสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร.” ปริญญานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธนพ เอี่ยมอมรพันธ์. (2548). **ให้เงินทำงาน**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

ธิดารัตน์ อติชาตนันท์ และ แพรพรรณ มังคลา. (2554). “การวางแผนการเงินเพื่อเตรียมการเกษียณอายุของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค.” ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญรุ่ง จันทน์นาค. การออม. เข้าถึงเมื่อ 20 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก :

<https://www.sites.google.com/site/boonrung02/home/hnwy-thi-3-kar-xxm>

เบญญา รัศมีโกเมน. (2558). “กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตของธุรกิจประกันชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร.” วารสาร Veridian E-Journal ปีที่ 9, ฉบับที่ 1, เดือนมกราคม-เมษายน 2559 : 1129-1142.

ปจรรย์ ปานขาว. (2557). **รวยด้วยเงินออม ใครก็ทำได้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ปิยะดา พิศาลบุตร. (2558). “การเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.” วารสาร Veridian E-Journal, ปีที่ 8, ฉบับที่ 3, เดือนกันยายน – ธันวาคม 2558 : 202-214.

พงศกร สุริยพงศ์ประไพ และ ศิริสิทธิ์ อังศุโศภ. (2556). “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่.” ปริญญานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พรทิพย์ วงษ์วานิช. (2552). “พฤติกรรมกรออมและการกู้ยืมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำกัด”. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พัชรพล ธิอินโต. (2558). “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ประเภทประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ของประชาชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร.” บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยสยาม.
- มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ. (2558). สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์. เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก : <https://fopdev.or.th>
- แม่ขวัญข้าว. (2552). **ออมเงินถูกวิธี รายชื่อนี้ไม่ต้องรอชาติหน้า**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- วรากรณ์ สามโกเศศ. (2555). **มั่งมีศรีสุข**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ How to
- วสิโรธร องค์ศิริพร. (2558). “แรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากออมสิน.” บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยสยาม.
- วันดี หิรัญสถาพรและคณะ. (2556). “การออมที่มีประสิทธิภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร.” มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- วีระพล บติรัฐ. (2558). **เกษียณสบาย สไตล์คนมีลูก**. กรุงเทพฯ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- ศิลารัตน์ พูลพันธุ์ และ ปราโมทย์ ศุภปัญญา. (2558). “พฤติกรรมเกี่ยวกับการออมของบุคลากรกรมสรรพากรเพื่อรองรับการเกษียณอายุ : กรณีศึกษาบุคลากรกรมสรรพากรในสำนักงานใหญ่.” บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิขญา จิ๋วพัฒน์กุล และคณะ. (2554). “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ.” ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.